

Hoofdredacteur ESB

s.phlippen@sdu.nl

Treuzelen

De geplande bezuinigingen op hoger onderwijs van het kabinet richten zich voor een belangrijk deel op het aanpakken van te lang studeren. Niet alleen de treuzelende student moet fors gaan betalen voor elk jaar dat hij de maatschappij onnodig op kosten jaagt, ook de universiteit wordt hiervoor beboet. Door het beboeten van de universiteit lijkt het kabinet ervan uit te gaan, dat de universiteit in staat is om de studieduur te beïnvloeden. Wat zou een universiteit kunnen doen om langstuderen te voorkomen en wat kunnen daarvan de gevolgen zijn? Maar misschien wel belangrijker: zijn er alternatieven denkbaar? Om lang studeren te voorkomen kunnen universiteiten het onderwijsprogramma vereenvoudigen. Vooral in de scriptiefase valt een hoop tijd te winnen. Scriptanten moeten nu zelf een relevante onderzoeksvraag verzinnen en dan op zoek gaan naar data of een model ontwikkelen. Vervolgens gaan zij hun data of evenwicht analyseren en alles opschrijven. Dit vergt een hoop zelfstandigheid, creativiteit en doorzettingsvermogen en als het goed lukt heeft de student een eerste stapje gezet richting zelfstandig onderzoeker. Maar de meeste studenten worden geen onderzoeker en het zou best allemaal wat efficiënter en pragmatischer kunnen. Anne-Wil Lucas van de VVD betoogde in de vorige ESB dat het bedrijfsleven meer invloed zou moeten hebben in de selectie van studenten door sponsoring. Het is niet ondenkbaar dat gesponsorde studenten ook een afstudeeronderzoeksvraag krijgen voorgelegd door het bedrijf. Het bedrijf heeft zelf vast ook de benodigde data en het rest de student slechts om een paar regressies te draaien en alles op te schrijven. Het zou veel tijd schelen en resultaten zouden vaker direct bruikbaar zijn, maar of het ook zal leiden tot autonoom denkende, kritische en slimme studenten waar ook het bedrijfsleven op zit te wachten is zeer de vraag.

Een tweede mogelijkheid is het selecteren bij de poort. Het propedeusejaar kan dienen als poort door het programma dermate zwaar te maken dat het eerste studiejaar een afvalrace wordt. Alleen de slimme, hard werkende studenten gaan door en zullen hun voortvarende studiegedrag hopelijk in de rest van hun studie volhouden. Echter, wanneer universiteiten zowel de propedeuse als selectie jaar vormgeven als ook de afstudeerfase pragmatischer gaan inrichten, dan beginnen universiteiten in Nederland steeds meer op sommige Japanse universiteiten te lijken. Daar is de toelating weliswaar een crime maar daarna wordt er weinig meer van de student gevraagd (Amano *et al.*, 2005).

Een derde mogelijkheid voor universiteiten zou zijn om studenten intensiever te gaan begeleiden, met kleinere klassen en meer individuele aandacht. Studenten die op een zijspoor dreigen te geraken worden zodoende sneller gesignaleerd en geholpen. Zonder extra geld betekent dit echter meer uren onderwijs per docent en minder uren onderzoek. Voor onze positie op de ranglijstjes van de kenniseconomie is dit geen goed idee.

Maar waarom legt het kabinet de universiteiten eigenlijk op hoe ze aan hun bezuinigingen moeten komen? Zouden generieke bezuinigingen niet een veel beter alternatief zijn? Als iedere universiteit zelf kan beslissen over hoe te bezuinigen, dan zou deze opdracht waarschijnlijk worden doorgestuurd naar de faculteiten die het weer doorsturen naar de departementen. Naar verwachting wordt dan vooral geschrapt in activiteiten in de marge die het onderwijs en het onderzoek zo min mogelijk raken. Het grote nadeel hiervan zou zijn dat de beoogde gedragsverandering van studenten dan niet tot stand komt. De essentie van de universiteit, namelijk het doen van onderzoek en het geven van onderwijs, zou gehandhaafd blijven. Maar misschien zou het een betere vraag zijn waarom het kabinet zo focust op het gedrag van langstudeerders? Wie heeft dit als probleem geopperd? In het rapport van de commissie Veerman komt het woord “vertraging” nauwelijks voor. Veerman heeft het over de grote voordelen die behaald kunnen worden door te differentiëren en te specialiseren. Laten we de schaal- en kennisvoordelen die dit met zich meebrengen eens vaar voren schuiven als bezuinigingen, zodat het debat niet alleen gaat over het “waarom niet” maar vooral over het “hoe dan wel”.

LITERATUUR

Amano, I., en G.S. Poole (2005) The Japanese university in crisis. *Higher Education*, 50(4), 685-711.